

Statsminister Kjell Magne Bondevik er kampklar foran høstens valg.
Foto: Ann-Magrit Berge

Selv om det blåser friskt på båtturen ut til Citadelløya er det ekstra stort oppmøte i år og mye aktivitet nedenfor festningsvolden. Det er en sommerbrun og avslappet statsminister som håndhilser på de fremmøtte, og småprater mens han koser seg med en tallerken fiskesuppe før han tar fatt på pressekonferansen. Han starter med å si at han har hatt en god sommerferie, for det meste på hytta utenfor Stavern, men også i Molde, med mye sol, familie, venner og fotball, som har gitt ham veldig mye god energi. Og det kan han trenge, for tar man en titt på programmet hans frem til valget kan man miste pusten av mindre.

Tipunktserklæring

Han kommer med en skriftlig erklæring om at regjeringen er på rett vei – men har mer å gjøre. I erklæringen trekker han opp ti viktige punkter for samarbeidsregjeringens politikk i den neste fireårsperioden.

- Denne erklæringen er drøftet og ferdigstilt sammen med de tre samarbeidspartiernes ledere, og drøftet i regjeringen som sådan. Det som er samarbeidsregjeringens ideologiske grunnlag, slik den også ble formulert i Sem-erklæringen, er at den vil bygge sin politikk på rettsstatens og demokratiets prinsipper og den kristne og humanitære kulturarv, sier Bondevik.

Nytt, bærekraftig pensjonssystem

- Det vi legger stor vekt på, er at regjeringen vil trygge og bygge ut velferdsordningene. Vi vil intensivere den målrettede satsingen mot fattigdom som vi har begynt på i inneværende fireårsperiode, men vi har mer igjen å gjøre. Vi vil også legge opp til et nytt og bærekraftig

med gjengen?

Det er ingen tvil om at valgkampen er i full gang når statsminister Kjell Magne Bondevik tradisjonen tro markerer slutten på sin sommerferie, med å invitere til pressekonferanse på Citadelløya utenfor Stavern. I år for åttende gang i rekken. Om det blir en niende til neste år vil bare valget i september kunne vise.

pensjonssystem i tråd med Stortingets forutsetninger. Når det gjelder det røde alternativet er vi usikre på om SV vil ha omkamp om pensjonsordningen, eller om vi nå kan anse den som vedtatt. Vi vil videreutvikle velferdsordningen for øvrig, blant annet også på basis av den nye organiseringen av velferdsforvaltningen, der sosial-, trygde- og arbeidsetaten nå blir samordnet, spesielt med tanke på brukerne ute i lokalsamfunnet.

Mer i kontantstøtte

- Vi vil fortsette utbyggingen av barnehager slik at det blir fullgod dekning, og vi tror det er gode muligheter for å få til dette i løpet av 2006. Når det er gjort, skal barnehageprisene senkes ytterligere i tråd med Stortingets forutsetning om et tak. Samarbeidsregjeringen vil også beholde og øke kontantstøtten slik at det blir valgfrihet. Dette blir en viktig sak, sier Bondevik som ikke vil sette kroner og øre på økningen, ennå.

Terrorforebygging

- Denne sommeren har dessverre også vært preget av nye terroranslag. Intet land og folk har noen garanti for ikke å bli berørt av dette. Og vi føler at terroren har kommet nærmere oss, spesielt når de slo til i London. Regjeringen er seg sitt ansvar bevisst i å skape størst mulig trygghet mot terror. Vi har iverksatt flere tiltak i så måte, og politiet har fått 31 millioner kroner til å styrke terrorberedskapen, sier statsministeren.

Intet samarbeide

Hvis det blir borgelig flertall ved valget, er det i følge statsministerkandidat Jens Stoltenberg utenkelig å samarbeide med Bondevik-regjeringen om neste års statsbudsjett. Dette er Bondevik både forundret og overrasket over, fordi det i følge ham ikke ligner den konstruktive opposisjonspolitikken som Stoltenberg så langt har stått for.

Hagen må velge

Statsministeren har heller ikke mye til overs for Carl I. Hagen som har uttalt at heller ikke FrP under noen omstendigheter vil støtte en Bondevik-ledet regjering når statsbudsjettet skal vedtas.

- Det er ikke aktuelt for oss å sette oss ned og diskutere en ny statsminister etter valget. FrP er fullstendig uforutsigbart, og uansett så må de velge mellom de to regjeringalternativene. Hagen er bare redd for å komme i klemme mellom, og i skyggen av, de to klare regjeringalternativene, sier Bondevik, som i høyeste grad er kampklar foran høstens valg.

Renteøkningen: Kronekursen viktigere enn renteøkningen

Sjeføkonom
Tor Steig i NHO.
Foto: NHO

Den 30. juni besluttet Norges Banks hovedstyre å sette opp renten med 0,25 prosentenheter til 2,00 prosent med virkning fra 1. juli. Dette er den første renteendring siden 11. mars 2004 da renten ble senket fra 2 til 1,75 prosent. Men det er ikke mer enn to og et halvt år siden renten var oppe i hele sju prosent. Før hevingen var renten på 1,75 prosent og en så lav styringsrente har ikke Norges Bank hatt siden den ble stiftet i 1816.

Overraskende renteøkning

- Denne renteøkningen kom litt overraskende på meg, sier sjeføkonom Tor Steig i NHO, som i forkant uttalte at han ikke trodde en renteøkning var nødvendig.
- Vi ser at vi har problemer med å få opp inflasjonen, for jeg tror en del av de virkningene vi ser av ny internasjonal arbeidsdeling har virket dempende på prisimpulser som kommer utenfra. Økt konkurranse internasjonalt gir en mer dempende effekt enn folk tror.

Ingen særlig betydning

- Hva vil denne moderate renteøkningen i første rekke bety for forbrukerne?
- For forbrukerne vil den knapt bety noe særlig i det hele tatt, for den var forventet på forhånd. Norges Bank gav et signal om at det vil bli moderate renteøkninger fremover, men man må se seg litt rundt. Svenskene har nylig satt ned renten og dette kan også skje i andre land, og da er det ikke så greit å sette opp renten i Norge. Det er hensynet til kronekursen som er viktig og kommer til å veie tungt. Det som har vært bekymringen fra Norges Banks side er boligprisutviklingen. På den annen side ser jeg at igangsettingen av nye boligprosjekter har vært enorm i Norge, i motsetning til i Storbritannia som har hatt en enda høyere økning i boligprisene enn oss, og hvor de har måttet ta i bruk høyere renter for å dempe prispresset. Men der har de ikke hatt mange nye byggeprosjekter slik vi har her i landet, sier Steig.

Kronekursen viktigst

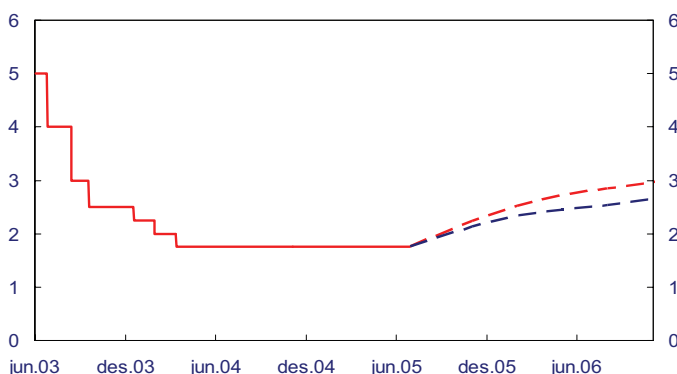
- Hvilken betydning vil renteøkningen få for næringslivet?
- Næringslivet er mest opptatt av kronekursen. Derfor mener vi at man burde være forsiktige med å skape forventning om stigende rente i Norge, i en situasjon der man i utlandet har forventninger om en nedgang i rentene. For det er forventningene om høyere renter i Norge fremover i forhold til utlandet som skaper press på kronekursen. Og det er den sterke krona næringslivet er redd for. Det er ikke mer enn et par, tre år siden norsk næringsliv tapte en krone per euro de solgte for til Europa, og dette ble en katastrofe for bedriftene. For reiselivet ble dette dramatisk. Hoteller som opererte i det internasjonale turistmarkedet hadde solgt værelsene sine ett år på forhånd, og budsjettert med en eurokurs på 8,30 og endte opp med 7,30. Hotell, industri og fiskeoppdrett var de næringene som ble hardest rammet av den sterke

Utviklingen den senere tid, med avdemping av vekstutsiktene i Europa og tendenser til en noe sterkere krone, kunne trekke i retning av å skyve renteøkningen ut i tid. Men hovedstyret i Norges Bank kom likevel til at det var riktig å øke renten nå med 0,25 prosentenheter. Hovedstyret hadde da avvendt på den ene siden hensynet til å bringe inflasjonen tilbake til målet og stabilisere inflasjonsforventningene, og på den andre siden risikoen for at veksten i produksjonen etter hvert kunne bli for sterk. Hovedstyret ser likevel fremover for seg en mer avdempet økning i renten enn i forrige inflasjonsrapport.

Opp 0,75 prosent

Norges Bank legger nå til grunn at renten vil følge dagens terminrenter i markedet. Det betyr at renten økes til om lag 2¼ prosent mot slutten av 2005 og videre til 2¾ prosent ved utgangen av 2006. Renteoppgangen fremover blir med andre ord svært moderat. I løpet av det neste halvannet året vil renten dermed kun øke med 0,75 prosent i følge Norges Banks gjeldende vurderinger.

Renteforventninger Norge
Kilder: Norges Bank og Reuters

krona. Det er det vi er opptatt av og ikke om renten isolert sett er en prosent fra eller til. Det er kronkursen som gjelder og det burde vi snart ha lært.

Allerede inkorporert

- Kan vi se noen virkninger av rentehøyningen allerede?
 - Det var forventninger i markedet og vi har hatt en styrkelse av krona i sommer. Jeg mente at det ikke var nødvendig å øke renten. Det som var viktig var hva Norges Bank sa om fremtiden og de var ganske moderate. Det er hva de gjør som danner forventninger om fremtidig utvikling som er poenget her. Den rentøkningen som kom var allerede inkorporert, sier Tor Steig.

Ingen ønsker økt inflasjon

- Sentralbanksjef Svein Gjedrem uttalte tidligere i år at renten etter hvert og gradvis kan bringes opp mot et mer normalt nivå. Men hva er normalt nivå?
 - Det er forholdet mellom rente og inflasjon som er såkalt normalt nivå. Men det kan ikke være noe som er normalt bare i Norge uavhengig av hva som skjer i andre land. Det skal være en positiv realrente og renten skal være noe høyere enn inflasjonen.
 - Gjedrem har forventninger til at den lave prisveksten vil fortsette frem til 2007, og at det såkalte inflasjonsmålet på 2,5 prosent først vil nås i 2008. Hva er din mening om dette?
 - Det er ikke sikkert at inflasjonsmålet nås. Det er en ny konkurranse-situasjon som bringer renten ned i alle land. Det må skje noe helt eksepsjonelt i Norge, og det kan det være en fare for fordi vi har vår oljeøkonomi og det kan være fristende å bruke av oljepengene nå, isteden for å ta vare på fremtidige generasjoner. Hvis vi bryter handlingsregelen ettertrykkelig er det klart at vi kan få en annerledes og mye høyere lønnsvekst i Norge enn i andre land. Men ingen ønsker økt inflasjon.

Bedre bankhåndverk

Kredittilsynet har innskjerpet overfor bankene at de skal fortelle kundene hvilke låneutgifter de vil få ved høyere rente. Og norske husholdninger har nå en gjeld som i snitt er minst halvannen gang så stor som inntekten, og på høyde med nivået i bankkriseårene på begynnelsen av nittitallet. Dette gjør husholdningene sårbare.
 - Hvilke konsekvenser kan en ytterlige rentehøyning medføre?
 - Bankhåndverket har blitt betydelig bedre enn det var under bankkri-

sen i jappetiden. Gjennomsnitt Ola og Kari sparer tross alt i forhold til inntekten sin så vi har en positiv sparerate. I motsetning til på åttitallet hvor vi tre år etter hverandre hadde negativ sparing, og i gjennomsnitt brukte 13 månedslønner av de 12 vi hadde til rådighet. Da går det galt, sier Steig.

Dette klarer vi

Dagbladet skrev i begynnelsen av august at det er satt ny norsk lånerekord, og norske husholdningers gjeld har passert 1.300 milliarder kroner, det er 300 milliarder mer enn størrelsen på oljefondet. Det vil si at alle nordmenn mellom 18 og 60 år gjennomsnittlig har lån på en halv million kroner.
 - Inntekten har økt så dette klarer vi.
 - Hvor ligger smertegrensen?
 - I gjennomsnitt går dette bra, men selvfølgelig kan det gå galt for enkelte. Men det skjer enten det kommer renteøkninger eller ei.

Må skje noe nytt

I følge regjeringens prognoser vil den økonomiske veksten stabilisere seg i 2006, likevel sier de at vi bør være forberedt på at rentenivået vil bli høyere etter hvert.
 - Vi vil få en litt svakere vekst neste år enn vi får i år. Det er litt avhengig av hva som skjer i veden rundt oss og lønnsøkningen. Men jeg tror ikke det blir en mye sterkere økning av renten enn den vi har nå. Men kanskje en økning på en halv prosent. Hvis renten skal økes ytterligere i Norge i år, utover den økningen som allerede har funnet sted, må det skje noe nytt, som en ekstrem økning i boligprisen eller lignende.
 - Enkelte sier at det går så bra i økonomien at det lave rentenivået ikke kan vedvare. Hvorfor kan det ikke det?
 - Fordi man før eller senere regner med at dette vil slå ut i mangel på arbeidskraft som vil bidra til at lønnsnivået vil øke, og dermed også inflasjonen. Vi får se om det skjer.

Økning i markedsrenten

- Hvilken innvirkning tror du ett eventuelt regjeringsskifte vil ha på renten?
 - Jeg tror markedet vil tolke det dit hen at ved et regjeringsskifte vil det bli økt bruk av oljepenger, selv om Jens Stoltenberg har gitt tydelig uttrykk for at dette ikke vil skje. Men sånn umiddelbart tror jeg ett regjeringsskifte vil føre til en økning i markedsrenten, men jeg er ikke sikker på at det vil vare, sier sjeføkonom Tor Steig i NHO.

Fikse Freddy

